

Pradžia>Šeimos teisė ir paveldėjimas>Skrybės ir gyvenimas skyrium Skrybės ir gyvenimas skyrium

Latvija

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Santuokos nutraukimo atvejai išsamiai aprašyti Latvijos civilinio proceso kodekso Šeimos teisės knygoje ir Notariato įstatymo P skirsnyje. Bendra santuokos instituto sistema nustatyta Civilinio kodekso Šeimos teisės knygoje.

Latvijoje santuoką gali nutraukti tik teismas arba notaras (*notārs*). Teismas santuoką gali nutraukti vieno arba abiejų sutuoktinių prašymu. Notaras santuoką gali nutraukti tik tuo atveju, jeigu sutuoktiniai susitarė dėl santuokos nutraukimo ir neturi bendro nepilnamečio vaiko arba bendrosios jungtinės nuosavybės arba jeigu sutuoktiniai, turintys bendrą nepilnametį vaiką arba bendrosios jungtinės nuosavybės, sudarė rašytinį susitarimą dėl bendro nepilnamečio vaiko globos, bendravimo teisių, vaiko išlaikymo išmokų ir bendrosios jungtinės nuosavybės padalijimo.

Todėl viena iš būtinų tokio santuokos nutraukimo sąlygų – sutuoktinių susitarimas dėl santuokoje gimusio vaiko globos, vaiko išlaikymo išmokų ir bendrosios jungtinės nuosavybės padalijimo.

Teismas santuoką gali nutraukti tik nustatęs, kad ji iširo. Tariama, kad santuoka iširo, jeigu sutuoktiniai kartu nebegyvena ir negalima tikėtis, kad jie vėl pradės kartu gyventi.

Viena iš būtinų sąlygų norint, kad santuoką nutrauktų notaras, – sutuoktinių susitarimas dėl santuokoje gimusio vaiko globos, vaiko išlaikymo išmokų ir bendrosios jungtinės nuosavybės padalijimo. Jeigu sutuoktiniai nesudaro susitarimo, šie reikalavimai teisme turi būti nagrinėjami kartu su prašymu nutraukti santuoką.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Notaro nutraukiama santuoka

Santuoka gali būti nutraukiama, jeigu ji išyra, o sutuoktiniai susitaria dėl santuokos nutraukimo ir pateikia notarui pasirašytą bendrą prašymą. Jeigu sutuoktiniai turi bendrą nepilnametį vaiką arba bendrosios jungtinės nuosavybės, prie prašymo būtina pridėti rašytinį susitarimą dėl bendro nepilnamečio vaiko globos, vaiko išlaikymo išmokų, bendravimo teisių ir bendrosios jungtinės nuosavybės padalijimo.

Teismo nutraukiama santuoka

Teismas gali nutraukti santuoką tais atvejais, kai sutuoktiniai nesutarė dėl santuokos nutraukimo ir tenkinama viena iš toliau nurodytų sąlygų: sutuoktiniai gyveno skyrium ilgiau nei trejus metus: sutuoktiniai gyvena atskirai, netvarko bendro ūkio ir vienas iš sutuoktinių yra tvirtai nusprendęs neatnaujinti bendro namų ūkio ir taip atsisako galimybės gyventi santuokoje. Bendras namų ūkis gali būti netvarkomas net ir tuo atveju, jeigu sutuoktiniai gyvena bendrame būste.

Jeigu sutuoktiniai gyveno skyrium trumpiau nei trejus metus, teismas santuoką gali nutraukti tik jeigu:

tokio nutraukimo priežastis yra susijusi su vieno iš sutuoktinių fiziniu, seksualiniu, psichologiniu arba ekonominiu smurtu prieš kitą sutuoktinį, kuris prašo nutraukti santuoką, arba prieš tokio sutuoktinio kitą vaiką arba bendrą sutuoktinių vaiką;

vienas iš sutuoktinių sutinka su kito sutuoktinio prašymu nutraukti santuoką;

vienas iš sutuoktinių pradėjo gyventi su kitu asmeniu ir su juo susilaukė arba laukiasi vaiko.

Jeigu teismas, atsižvelgęs į šias aplinkybes, mano, kad santuoką vis dar galima išsaugoti, santuokos nutraukimo bylos nagrinėjimas gali būti atidedamas šešiams mėnesiams, turint tikslą pabandyti sutaisyti sutuoktinius.

Jeigu vienas sutuoktinis, kuris su kitu sutuoktiniu skyrium gyvena trumpiau nei trejus metus, prašo nutraukti santuoką remdamasis kitais nei pirmiau išvardytieji pagrindais, teismas gali nenutraukti santuokos, kol nesuėję įstatyme nustatytas trejų metų gyvenimo skyrium terminas, ir turi atidėti bylos nagrinėjimą, turėdamas tikslą pabandyti sutaisyti sutuoktinius.

Jeigu sutuoktiniai gyveno skyrium trumpiau nei trejus metus, notaras santuoką gali nutraukti tik jeigu abu sutuoktiniai sutinka nutraukti santuoką ir notarui prašymą nutraukti santuoką pateikė Notariato įstatyme nustatyta tvarka.

Teismas negali nutraukti net iširusios santuokos, jeigu santuoką išsaugoti būtina išimtinėmis aplinkybėmis atsižvelgiant į sutuoktinių bendro nepilnamečio vaiko interesų apsaugą.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Įsiteisėjus teismo sprendimui nutraukti santuoką arba prisiekusiam notarui išdavus santuokos nutraukimo liudijimą, iš karto nustoja galioti iš sutuoktinių tarpusavio teisių santykių kylančios teisės ir pareigos. Santuoką nutraukusiems buvusiems sutuoktiniams gali atsirasti naujų pareigų ir teisių. Santuoką nutraukusi šalis gali sudaryti kitą santuoką.

Pagal Civilinį kodeksą sudarant santuoką pavardę pakeitęs sutuoktinis turi teisę pasilikti santuokinę pavardę ir nutraukus santuoką, kita vertus, sutuoktinio prašymu teismas arba notaras leis jam pasilikti iki santuokos turėtą pavardę.

Kito sutuoktinio prašymu teismas gali uždrausti sutuoktiniui, dėl kurio kaltės iširo santuoka, pasilikti santuokinę pavardę, jeigu dėl to nepažeidžiami vaiko interesai.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Notaras santuoką gali nutraukti, jeigu sutuoktiniai iš anksto sudarė rašytinį susitarimą dėl bet kokios bendrosios jungtinės nuosavybės padalijimo ir jeigu šis susitarimas pridedamas prie prašymo nutraukti santuoką.

Jeigu santuoką nutraukia teismas, sutuoktiniai dėl bendrosios jungtinės nuosavybės padalijimo gali susitarti teisme. Jeigu sutuoktiniams nepavyksta susitarti, jų reikalavimus nagrinėja teismas, remdamasis Civiliniu kodeksu arba vedybų sutarties nuostatomis. Civiliniame kodekse nustatytos dvi turtinių santykių rūšys (t. y. įstatymuose nustatytas turto režimas ir vedybų sutartyje nustatytas turto režimas), į kurias atsižvelgiant nustatoma, kokia procedūra reikia vadovautis dalijant turtą santuokos nutraukimo atveju.

Jeigu turtiniams santykiams taikomas įstatymuose nustatytas turto režimas, dalijant turtą kiekvienas sutuoktinis turi teisę išlaikyti turtą, kuris jam priklausė iki santuokos ir kurį jis atskirai įsigijo gyvendamas santuokoje. Visas turtas, kurį sutuoktiniai kartu arba atskirai savo bendromis lėšomis įgijo gyvendami santuokoje, yra bendroji jungtinė sutuoktinių nuosavybė. Tariama, kad bendroji jungtinė nuosavybė abiem sutuoktiniams priklauso lygiomis dalimis, išskyrus atvejus, kai kuris nors sutuoktinis gali pagrįsti ir įrodyti, kad sutuoktiniams priklauso skirtingos dalijamo turto dalys.

Kai turiniai santykiai nustatomi vedybų sutartyje, joje gali būti nurodyta viso sutuoktinių turto atskiroji nuosavybė arba bendroji jungtinė nuosavybė; tokiu atveju turto padalijimo klausimai sprendžiami pagal teisės aktuose nustatytą procedūrą, taikomą atitinkamiems sutartiniams turiniams santykiams.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Santuokos nutraukimo bylose iš pirmiau aprašytų santykių šeimoje kylantys klausimai, visų pirma susijusieji su tėvų ir vaikų santykiais, negali būti nagrinėjami atskirai.

Jeigu santuoką nutraukia notaras, sutuoktiniai turi susitarti ne tik dėl santuokos nutraukimo, bet ir dėl globos, bendravimo teisių ir vaikų išlaikymo. Kartu su prašymu nutraukti santuoką reikia pateikti iš anksto sudarytą rašytinį susitarimą dėl bendro nepilnamečio vaiko globos, bendravimo teisių ir vaiko išlaikymo. Jeigu santuoką nutraukia teismas, sutuoktiniai turi susitarti dėl bendro nepilnamečio vaiko globos, bendravimo teisių ir vaiko išlaikymo. Jeigu toks susitarimas nesudaromas, reikalavimus reikia pateikti kartu su prašymu nutraukti santuoką, išskyrus atvejus, kai tokie reikalavimai jau buvo patenkinti; priešingu atveju teismas negali nutraukti santuokos.

Santuokos nutraukimo pasekmės tėvų valdžiai

Jeigu vaikas nebegyvena su vienu iš tėvų arba abiem tėvais, pareiga globoti vaiką neišnyksta.

Jeigu tėvai gyvena skyrium, jų bendra valdžia galioja toliau. Vaiko globą ir priežiūrą privalo užtikrinti su juo gyvenantis (-i) tėvas (motina).

Tėvai kartu turi spręsti klausimus, kurie gali turėti didelę įtaką vaiko ugdymui. Tėvų ginčus sprendžia našlaičių teismas (*bāriņtiesa*), išskyrus atvejus, kai teisės aktuose nustatyta kitaip.

Bendra tėvų globa nutraukiama, kai tėvų susitarime arba teismo sprendime nustatoma vieno iš tėvų globa.

Jeigu vaikui paskiriama vieno iš tėvų globa, šis tėvas (motina) turi visas su globa susijusias teises ir pareigas. Kitam iš tėvų turi būti suteikiamos bendravimo teisės (teisė bendrauti su vaiku ir palaikyti su juo asmeninius santykius).

Santuokos nutraukimo pasekmės vaiko išlaikymui

Nagrinėjant santuokos nutraukimo bylą, būtina išspręsti vaiko išlaikymo klausimą. Tėvai, atsižvelgdami į savo gebėjimus ir finansinę padėtį, turi pareigą suteikti vaikui išlaikymą. Tėvas ir motina turi pareigą išlaikyti vaiką tol, kol jis pats sugebės savimi pasirūpinti. Jeigu vaikas negyvena kartu su šeima arba su vienu iš tėvų, arba su abiem tėvais, pareiga išlaikyti vaiką neišnyksta. Santuoką nutraukę vaiko tėvai gali susitarti dėl vaiko išlaikymo, tačiau jeigu toks susitarimas nesudaromas, ginčą teismas išsprendžia nagrinėdamas santuokos nutraukimo bylą.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Civiliniame kodekse nustatyta, kad nutraukiant santuoką arba netgi ją nutraukus buvęs sutuoktinis gali reikalauti, kad kitas sutuoktinis, atsižvelgus į jo finansinę padėtį, mokėtų atitinkamas išmokas siekiant užtikrinti pirmojo sutuoktinio ankstesnį pragyvenimo lygį. Pareiga užtikrinti buvusio sutuoktinio ankstesnį pragyvenimo lygį pasibaigia, kai:

nuo santuokos nutraukimo arba pripažinimo negaliojančia praėjęs laikas sutampa su nutrauktos santuokos trukme arba, jeigu santuoka buvo pripažinta negaliojančia, su bendro gyvenimo trukme;

buvęs sutuoktinis sudaro naują santuoką;

buvusio sutuoktinio pajamų pakanka jo pragyvenimui užtikrinti;

buvęs sutuoktinis vengia ieškoti darbo ir gauti pragyvenimo lėšų;

buvęs sutuoktinis, kuris turėjo pareigą išlaikyti kitą sutuoktinį, nebeturį pakankamai pragyvenimo lėšų arba tapo nedarbingas;

buvęs sutuoktinis, kuriam mokamas išlaikymas, padarė nusikaltimą prieš kitą buvusį sutuoktinį arba prieš jo gyvybę, sveikatą, laisvę, turtą ar garbę arba prieš kito sutuoktinio aukštutinės arba žemutinės linijos giminaičius;

buvęs sutuoktinis paliko kitą buvusį sutuoktinį beviltiškoje padėtyje, kai jam buvo galima suteikti pagalbą;

buvęs sutuoktinis sąmoningai neteisingai apkaltino kitą buvusį sutuoktinį arba jo aukštutinės ar žemutinės linijos giminaičius padarius nusikaltimą;

buvęs sutuoktinis gyvena išlaidžiai arba amoraliai;

buvęs sutuoktinis, kuris turėjo pareigą išlaikyti kitą buvusį sutuoktinį, miršta ar paskelbiamas mirusiu, arba kitas buvusis sutuoktinis miršta ar paskelbiamas mirusiu;

yra kitų pagrįstų priežasčių panaikinti išlaikymo pareigą.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Sąvokos „gyvenimas skyrium“ Latvijos teisinėje sistemoje nėra.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Sąvokos „gyvenimas skyrium“ Latvijos teisinėje sistemoje nėra.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Sąvokos „gyvenimas skyrium“ Latvijos teisinėje sistemoje nėra.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Santuoka gali būti pripažinta negaliojančia, jeigu buvo sudaryta pažeidžiant teisės aktų nuostatas ir todėl jos nebuvo galima sudaryti teisėtai. Įsiteisėjus teismo sprendimui, kuriuo santuoka pripažįstama negaliojančia, tariama, kad šalis niekada nebuvo susituokusios, ir santuoka laikoma negaliojančia nuo jos sudarymo momento. Pažymėtina, kad santuoką galima pripažinti negaliojančia net ir ją nutraukus.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Santuoka gali būti pripažinta negaliojančia tik toliau nurodytais teisės aktuose nustatytais atvejais:

santuokos neįregistravo civilinės metrikacijos pareigūnas arba vienos iš Civiliniame kodekse nustatytos religinės bendruomenės dvasininkas;

santuoka buvo sudaryta fiktyviai, nesiekiant sukurti šeimos;

santuoka sudaryta abiem sutuoktiniams nesulaukus aštuoniolikos metų arba tam tikrais atvejais vienam iš sutuoktinių nesulaukus šešiolikos metų (šešiolikos metų sulaukęs asmuo gali sudaryti teisėtą santuoką su suaugusiu asmeniu, jeigu tam pritaria jo tėvai ar globėjai); tačiau tokia santuoka negali būti pripažinta negaliojančia, jeigu sudarius santuoką vaikas pastojė arba jeigu abu sutuoktiniai iki teismo sprendimo priėmimo dienos sulaukė minimalaus amžiaus, nuo kurio galima sudaryti santuoką;

santuokos sudarymo metu vienas sutuoktinis dėl savo būklės negalėjo suprasti savo veiksmų prasmės arba jų kontroliuoti;

santuoką sudarė asmenys, kuriuos sieja draudžiami giminytės laipsniai, t. y. tiesioginės aukštutinės arba žemutinės linijos giminaičiai, brolis ir sesuo arba pusbrolis ir pusseserė;

santuoką sudarė įvaikinantis asmuo ir įvaikintas asmuo, išskyrus atvejus, kai teisiniai įvaikinimo santykiai buvo nutraukti;

santuoka buvo sudaryta tarp globėjo ir nepilnamečio arba tarp globėjo ir globojamo asmens prieš nutraukiant globos santykius;

vienas iš sutuoktinių jau buvo sudaręs santuoką.

Visais šiais atvejais prašymą pripažinti santuoką negaliojančia be jokių apribojimų gali pateikti bet kuri suinteresuotoji šalis arba prokuroras. Jeigu santuoka pasibaigia dėl mirties arba santuokos nutraukimo, prašymą pripažinti santuoką negaliojančia gali pateikti tik tie asmenys, kurių teisės buvo pažeistos. Mirus abiem sutuoktiniams prašymo pripažinti santuoką negaliojančia negalima pateikti.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Sutuoktinis, kurio santuoka buvo pripažinta negaliojančia, atgauna prieš santuoką turėtą pavardę. Jeigu santuokos sudarymo metu sutuoktinis neturėjo žinių apie faktinę aplinkybę, dėl kurios santuoka turėtų būti pripažinta negaliojančia, jis gali prašyti, kad teismas leistų pasilikti santuokos metu įgytą pavardę.

Jeigu santuokos sudarymo metu vienas sutuoktinis žinojo, kad ji gali būti pripažinta negaliojančia, kitas sutuoktinis turi teisę reikalauti iš buvusio sutuoktinio ne tik jo ankstesniam pragyvenimo lygio užtikrinimui reikalingų lėšų, bet ir neturtinės žalos atlyginimo.

Santuoką pripažinus negaliojančia, aplinkybės, kuriomis buvęs sutuoktinis atleidžiamas nuo pareigos užtikrinti kito sutuoktinio ankstesnį pragyvenimo lygį, atitinka santuokos nutraukimui taikomas aplinkybes (žr. 3.4 klausimą).

Kalbant apie turto padalijimą santuoką pripažinus negaliojančia, pažymėtina, kad kiekvienas buvęs sutuoktinis turi teisę pasilikti iki santuokos įgytą turtą ir bet kurį turtą, kurį jis įgijo gyvendamas kartu. Bendrai įgytas turtas buvusiems sutuoktiniams padalijamas lygiomis dalimis.

Jeigu santuokos sudarymo metu nė vienas sutuoktinis neturėjo žinių apie faktinę aplinkybę, dėl kurios santuoka turėtų būti pripažinta negaliojančia, turtas padalijamas pagal Civilinio kodekso nuostatas, kuriomis reglamentuojamas teisėtos santuokos metu įgyto turto padalijimas. Tačiau jeigu tik vienas sutuoktinis neturėjo žinių apie faktinę aplinkybę, dėl kurios santuoka turėtų būti pripažinta negaliojančia, nutraukiant santuoką teisėtos santuokos metu įgyto turto padalijimo procedūra taikoma tik sutuoktiniui, kuris nežinojo, kad jo santuoka turėtų būti pripažinta negaliojančia.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Latvijoje notaras santuoką gali nutraukti remdamasis abiejų sutuoktinių bendru prašymu. Procedūra, kurios notaras laikosi nutraukdamas santuoką, nustatyta Notariato įstatymo P skirsnyje. Prisiekusysis notaras santuoką nutraukia tais atvejais, kai sutuoktiniai susitaria dėl santuokos nutraukimo ir neturi bendro nepilnamečio vaiko arba bendrosios jungtinės nuosavybės, arba jeigu sutuoktiniai, turintys bendrą nepilnamečių vaiką arba bendrosios jungtinės nuosavybės, sudaro rašytinį susitarimą dėl bendro nepilnamečio vaiko globos, bendravimo teisių, vaiko išlaikymo ir bendrosios jungtinės nuosavybės padalijimo.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Notaro nutraukiama santuoka

Notarui nutraukiant santuoką netaikomos kokios nors specialios jurisdikcijos taisyklės – šalys gali kreiptis į bet kurį valstybės notarą. Ši taisyklė netaikoma tarpvalstybinėms byloms, kuriose jurisdikcija nustatoma pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003. Jeigu pagal Europos Sąjungos teisės aktus arba kitus tarptautinius teisės aktus tarpvalstybinė santuokos nutraukimo byla nepriklauso Latvijos jurisdikcijai, prisiekusysis notaras negali pradėti santuokos nutraukimo bylos ir privalo apie tai informuoti sutuoktinius.

Tarpvalstybinėse santuokos nutraukimo bylose taikytina teisė nustatoma pagal 2010 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1259/2010, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas santuokos nutraukimui ir gyvenimui skyrium taikytinos teisės srityje.

Notarui pateiktame prašyme nutraukti santuoką reikia nurodyti:

kiekvieno sutuoktinio vardą, pavardę ir asmens kodą (jeigu sutuoktinis neturi asmens kodo, reikia nurodyti jo gimimo metus, mėnesį ir dieną);

vedybų metus, mėnesį ir dieną ir santuokos registracijos numerį;

šalį, kurioje santuoka buvo įregistruota, ir instituciją arba religinę bendruomenę ir dvasininką, kurio akivaizdoje santuoka buvo sudaryta;

ar sutuoktiniai turi bendrų nepilnamečių vaikų ir ar jie susitarė dėl bendrų nepilnamečių vaikų globos, bendravimo teisių įgyvendinimo ir išlaikymo;

ar sutuoktiniai turi bendrosios jungtinės nuosavybės ir ar susitarė dėl tokios nuosavybės padalijimo;

sutuoktinių pavardes, kurias jie turės nutraukę santuoką.

Prie prašymo būtina pridėti santuokos liudijimo originalą arba civilinės metrikacijos įstaigos išduotą kopiją ar nuorašą arba registracijos tarnybos pareiškimą.

Jeigu sutuoktiniai turi bendrą nepilnamečių vaiką arba bendrosios jungtinės nuosavybės, prie prašymo būtina pridėti rašytinį susitarimą dėl bendro nepilnamečio vaiko globos, vaiko išlaikymo, bendravimo teisių ir bendrosios jungtinės nuosavybės padalijimo.

Teismo nutraukiama santuoka

Prašymą nutraukti santuoką arba pripažinti ją negaliojančia reikia pateikti jurisdikciją turinčiam apylinkės (miesto) teismui (*rajona (pilsētas) tiesa*) – paprastai tai yra atsakovo deklaruotos gyvenamosios vietos teismas arba, jeigu tokios vietos nėra, atsakovo faktinės gyvenamosios vietos teismas. Prašymą galima pateikti ieškovo deklaruotos gyvenamosios vietos teismui arba, jeigu tokios vietos nėra, ieškovo faktinės gyvenamosios vietos teismui, jeigu:

kartu su ieškovu gyvena nepilnamečiai vaikai;

siekiami nutraukti santuoką su bausmę įkalinimo įstaigoje atliekančiu sutuoktiniu;

siekiami nutraukti santuoką su asmeniu, kuris neturi deklaruotos gyvenamosios vietos ir kurio faktinė gyvenamoji vieta nežinoma arba kuris gyvena užsienyje.

Jurisdikcijos taisyklės, taikomos santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ir santuokos pripažinimo negaliojančia bylose, kai vienas iš sutuoktinių nuolat gyvena kitoje valstybėje narėje arba yra kitos valstybės narės pilietis, nustatytos 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamente (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinantį Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000.

Nustačius tinkamą valstybę narę, taikomos joje galiojančios vidaus civilinio proceso normos.

Santuokos nutraukimo bylose taikomos jurisdikcijos taisyklės taip pat nustatytos su ES nepriklausančiomis šalimis sudarytuose tarptautiniuose susitarimuose dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių, kurių Latvija privalo laikytis.

Pagal Civilinio proceso kodekso 128 straipsnį teismui pateikiamame prašyme būtina nurodyti:

teismo, kuriam teikiamas prašymas, pavadinimą;

ieškovo vardą, pavardę, asmens kodą ir deklaruotą gyvenamąją vietą (jeigu ieškovas neturi deklaruotos gyvenamosios vietos, reikia nurodyti faktinę jo gyvenamąją vietą); jeigu prašymą teikia juridinis asmuo, reikia nurodyti tokio juridinio asmens pavadinimą, registracijos numerį ir registruotos buveinės adresą; ieškovas taip pat gali nurodyti kitą susirašinėjimo su teismu adresą;

atsakovo arba suinteresuotosios šalies vardą, pavardę, asmens kodą, deklaruotą gyvenamąją vietą ir bet kokį kitą deklaruotą papildomą adresą arba, jeigu deklaruotos gyvenamosios vietos nėra, faktinę gyvenamąją vietą; jeigu prašymą teikia juridinis asmuo, reikia nurodyti tokio juridinio asmens pavadinimą, registracijos numerį ir registruotos buveinės adresą; būtina nurodyti atsakovo asmens kodą arba registracijos numerį, jeigu jis žinomas;

ieškovo atstovo vardą, pavardę, asmens kodą ir susirašinėjimo su teismu adresą, jeigu ieškinį pareiškia atstovas, arba, jeigu ieškinį pareiškia juridinis asmuo, tokio juridinio asmens pavadinimą, registracijos numerį ir registruotos buveinės adresą;

jeigu pareiškiamas ieškinys dėl piniginių sumų išieškojimo, reikia nurodyti kredito įstaigos pavadinimą ir numerį tos sąskaitos, į kurią turi būti atliktas mokėjimas, jeigu tokie duomenys žinomi;

ieškinio dalyką;

ieškinio sumą, jeigu ieškinį galima įvertinti pinigais, ir būdą, kuriuo buvo apskaičiuota prašoma išieškoti arba ginčijama suma;

faktines aplinkybes, kuriomis ieškovas grindžia savo ieškinį, ir tokias faktines aplinkybes pagrindžiančius įrodymus;

įstatymą, kuriuo pagrįstas ieškinys;

ieškovo reikalavimus;

prie prašymo pridedamų dokumentų sąrašą;

prašymo surašymo datą ir bet kurią kitą svarbią informaciją.

Pagal Civilinio proceso kodekso 2351 straipsnį prašyme nutraukti santuoką taip pat reikia nurodyti:

sutuoktinių gyvenimo skyrium pradžios dieną;

ar sutuoktiniai sutinka nutraukti santuoką;

ar šalys sudarė susitarimą dėl vaikų globos, bendravimo su kitu iš tėvų įgyvendinimo tvarkos, išlaikymo ir santuokos metu įgyto turto padalijimo ir ar sutuoktiniai šiuo atžvilgiu pateikia teismui reikalavimus.

Prašymą turi pasirašyti ieškovas arba jo atstovas. Santuokos nutraukimo arba pripažinimo negaliojančia byloje šalies atstovas turi specialius įgaliojimus nagrinėjamoje byloje. Įgaliojimai veikti santuokos nutraukimo arba pripažinimo negaliojančia byloje taip pat taikomi visiems kitiems susijusiems reikalavimams.

Prie prašymo reikia pridėti šiuos dokumentus:

patvirtintą prašymo kopiją, kuri siunčiama atsakovui;

dokumentą, kuriuo patvirtinamas įstatyme nustatyto žyminio mokesčio ir kitų teismo procesinių išlaidų sumokėjimas;

dokumentą (-us), patvirtinantį (-ius) ieškinį pagrindžiančias aplinkybes (pvz., santuokos liudijimą).

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Paprastai valstybė teikia teisinę pagalbą, jeigu asmuo, atsižvelgiant į jo turimas lėšas arba gaunamas pajamas, negali užtikrinti savo teisių apsaugos arba jeigu jis staiga patenka į tokią padėtį ar patiria finansinių sunkumų, dėl kurių negali apginti savo teisių (pvz., dėl gaivalinės nelaimės, nenugalimos jėgos (*force majeure*) ar kitų nuo jo valios nepriklausančių aplinkybių), arba jeigu asmuo yra visiškai priklausomas nuo valstybės ar vietos valdžios institucijos mokamų išmokų ir todėl savo teisių negali apsaugoti dėl objektyvių aplinkybių. Teisinė pagalba teikiama pagal Valstybinės teisinės pagalbos įstatymo (*Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likums*) nuostatas.

Teisei pagalbai paprastai priskiriamos išlaidos, susijusios su procesinių dokumentų parengimu, teisinėmis konsultacijomis bylos nagrinėjimo metu, atstovavimu teisme ir teismo sprendimo vykdymu.

Latvijoje teisinė pagalba taip pat teikiama pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Pirmąja instancija byla nagrinėja apylinkės (miesto) teismas (*rajona (pilsētas) tiesa*). Sprendimą galima apskųsti apygardos teismui (*apgabaltiesa*), be to, sprendimą galima apskųsti kasacine tvarka (*kasācija*).

Jeigu santuoką turi nutraukti notaras, pažymėtina, kad įstatymuose nustatyta tvarka patvirtintų dokumentų autentiškumo negalima ginčyti. Jie gali būti ginčijami pareiškiant atskirą ieškinį.

Bet koks skundas dėl prisiekusiojo notaro neteisėto veikimo einant savo pareigas arba atsisakymo vykdyti savo pareigas turi būti paduodamas apygardos teismui, kurio veiklos teritorijoje yra skundžiamo notaro biuras; skundas turi būti paduodamas per vieną mėnesį nuo dienos, kurią notaras atliko skundžiamą veiksma arba atsisakė atlikti prašomą veiksma.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Bet koks kitoje valstybėje narėje priimtas teismo sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium arba santuokos pripažinimo negaliojančia turi būti pripažįstamas Latvijoje pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003. Šiame reglamente nustatyta, kad kitoje valstybėje narėje priimtas teismo sprendimas turi būti pripažįstamas kitose valstybėse narėse be jokių specialių procedūrų.

Siekdama užtikrinti, kad kitoje valstybėje narėje priimtas teismo sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium arba santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažįstamas Latvijoje, bet kuri suinteresuotoji šalis gali, laikydamasi Tarybos reglamente (EB) Nr. 2201/2003 nustatytos procedūros, prašyti priimti nutartį dėl teismo sprendimo pripažinimo arba nepripažinimo; šiuo tikslu ji turi pateikti prašymą dėl užsienio teismo sprendimo pripažinimo (*atzišana*) arba pripažinimo ir vykdymo (*atzišana un izpildīšana*) to teismo sprendimo vykdymo vietos arba atsakovo deklaruotos gyvenamosios vietos apylinkės (miesto) teismui arba, jeigu tokios vietos nėra, atsakovo faktinės gyvenamosios vietos apylinkės (miesto) teismui.

Nutartį dėl užsienio teismo priimto sprendimo pripažinimo arba pripažinimo ir vykdymo priima vienas teisėjas, išnagrinėjęs pateiktą prašymą ir prie jo pridėtus dokumentus. Šią nutartį teisėjas neiškviesdamas šalių priima per 10 dienų nuo prašymo pateikimo. Teisėjas gali atsisakyti pripažinti teismo sprendimą Latvijoje remdamasis tik vienu iš Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 22 straipsnyje nurodytų nepripažinimo pagrindų. Remiantis šiais pagrindais Latvijoje galima atsisakyti pripažinti kitoje valstybėje narėje priimtą teismo sprendimą, jeigu:

toks pripažinimas akivaizdžiai prieštarauja Latvijos viešajai tvarkai;

teismo sprendimas buvo priimtas neatvykus į teisma, jeigu bylos iškėlimo ar lygiavertis dokumentas atsakovui nebuvo įteiktas laiku ir tokiu būdu, kad atsakovas turėtų pakankamai laiko pasirengti savo gynybai, išskyrus tuos atvejus, kai nustatoma, kad atsakovas nedviprasmiškai pritarė teismo sprendimui;

teismo sprendimas yra nesuderinamas su Latvijos teismo sprendimu, priimtu byloje tarp tų pačių šalių;

teismo sprendimas yra nesuderinamas su teismo sprendimu, anksčiau priimtu kitoje valstybėje narėje arba ne valstybėje narėje tarp tų pačių šalių, tačiau tik tuo atveju, jeigu ankstesnis teismo sprendimas atitinka būtinas pripažinimo Latvijoje sąlygas.

Pagal Civilinio proceso kodekso 638 straipsnį prašyme pripažinti teismo sprendimą reikia nurodyti:

teismo, kuriam teikiamas prašymas, pavadinimą;

pareiškėjo vardą, pavardę, asmens kodą (o jeigu jo nėra – kitus tapatybės duomenis) ir susirašinėjimo su teismu adresu; jeigu prašymą teikia juridinis asmuo, reikia nurodyti tokio juridinio asmens pavadinimą, registracijos numerį ir registruotos buveinės adresą;

atsakovo vardą, pavardę, asmens kodą (o jeigu jo nėra – kitus tapatybės duomenis), deklaruotą gyvenamąją vietą ir bet kokį deklaruotą papildomą adresą arba, jeigu deklaruotos gyvenamosios vietos nėra, atsakovo faktinę gyvenamąją vietą; jeigu prašymą teikia juridinis asmuo, reikia nurodyti tokio juridinio asmens pavadinimą, registracijos numerį ir registruotos buveinės adresą;

prašymo dalyką ir prašymą pagrindžiančias aplinkybes;

pareiškėjo prašymą pripažinti arba pripažinti ir visiškai ar iš dalies vykdyti užsienio teismo priimtą sprendimą;

įgaliotąjį atstovą ir jo adresą, jeigu atstovas buvo paskirtas atstovauti Latvijoje nagrinėjamoje byloje;

pridedamų dokumentų sąrašą;

prašymo surašymo datą ir laiką.

Pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 37 straipsnį prie prašymo pripažinti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą reikia pridėti šiuos dokumentus:

teismo sprendimo kopiją, atitinkančią jos autentiškumo nustatymo sąlygas;

jeigu teismo sprendimas buvo priimtas neatvykus į teismą, – dokumentą kuriuo patvirtinama, kad atsakovui buvo įteiktas (santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium arba santuokos pripažinimo negaliojančia) bylos iškėlimo dokumentas; kita vertus, pareiškėjas gali pateikti dokumentą, kuriame nurodoma, kad atsakovas nedviprasmiškai pritarė tokiam teismo priimtam sprendimui;

teismo sprendimo kilmės valstybės narės teismo arba kompetentingos institucijos išduotą pažymėjimą, atitinkantį Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 39 straipsnyje nustatytus reikalavimus.

15 | kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003 suinteresuotoji šalis gali dviem būdais prieštarauti kitoje valstybėje narėje priimto teismo sprendimo dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia pripažinimui.

Pirma, pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 21 straipsnį bet kuri suinteresuotoji šalis gali kreiptis į teismą prašydama priimti nutartį dėl kitoje valstybėje narėje priimto teismo sprendimo nepripažinimo Latvijoje.

Antra, byloje dėl teismo sprendimo pripažinimo dalyvaujantis atsakovas gali ginčyti teismo sprendimo pripažinimą Latvijoje net jeigu kitas asmuo jau pateikė prašymą pripažinti teismo sprendimą ir jeigu remdamasis tuo prašymu apylinkės (miesto) teismas jau pripažino teismo sprendimą. Atsakovas gali prieštarauti kitoje valstybėje narėje priimto teismo sprendimo pripažinimui Latvijoje ir ginčyti apylinkės (miesto) teismo nutartį, kuria teismo sprendimas pripažįstamas. Pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 33 straipsnį apylinkės (miesto) teismo nutartis, kuria pripažįstamas kitoje valstybėje narėje priimtas teismo sprendimas, apygardos teismui gali būti ginčijama paduodant atskirąjį skundą (*blakus sūdzība*) nutartį priėmusiam teismui ir nusiunčiant prašymą atitinkamam apygardos teismui. Atsakovas arba pareiškėjas apygardos teismo nutartį dėl teismo sprendimo pripažinimo gali apskųsti Aukščiausiojo Teismo senatui (*Augstākās tiesas Senāts*) paduodamas atskirąjį skundą nutartį priėmusiam teismui ir nusiųsdamas prašymą Aukščiausiojo Teismo senato Civilinių bylų skyriui.

Atsakovas gali prieštarauti kitoje valstybėje narėje priimto teismo sprendimo pripažinimui tik remdamasis vienu iš nepripažinimo pagrindų, nurodytų Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 22 straipsnyje (žr. 14 klausimą).

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo byloje kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Taikytinos teisės nustatymo procedūra apibūdinta

2010 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamente (ES) Nr. 1259/2010, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas santuokos nutraukimui ir gyvenimui skyrium taikytinos teisės srityje (reglamentas „Roma III“)

Nuorodos

<http://www.tiesas.lv/>

<http://www.llrx.com/features/latvia.htm> (anglų k.)

<http://www.vvc.gov.lv/>

<http://www.tm.gov.lv/>

Paskutinis naujinimas: 08/05/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Šiuo metu valstybės narės, atsakingos už svetainės puslapių, kuriuose pateikiamas nacionalinis turinys, administravimą, atnaujina šios svetainės turinį, atsižvelgdamos į planuojamą Jungtinės Karalystės išstojimą iš Europos Sąjungos. Jeigu svetainės turinys dar neatspindi Jungtinės Karalystės išstojimo fakto, toks neatitikimas yra netyčinis ir bus ištaisytas.